

POSTANOWIENIE

Dnia 21 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa Cyfrowy Polsat Spółki Akcyjnej w W.
przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
o naruszenie zbiorowych interesów konsumentów,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 21 czerwca 2013 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 13 kwietnia 2012 r.,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od powoda Cyfrowego Polsatu Spółki Akcyjnej w W. na rzecz pozwanego Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2012 r., w sprawie z odwołania Cyfrowego Polsatu S.A. w W. od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 grudnia 2009 r., DDK 11/2009 zmienił w punkcie I zaskarżony apelacją wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 12 sierpnia 2011 r., w ten sposób, że zmienił decyzję Prezesa Urzędu i uchylił obowiązek publikacji decyzji Prezesa Urzędu w dzienniku ogólnopolskim oraz obniżył karę pieniężną do kwoty 500.000 zł, a w pozostałej części oddalił odwołanie powoda. W punkcie II

wyroku Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda w pozostałej części a w punkcie III zniósł wzajemnie koszty procesu za II instancję.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w części oddalającej apelację powoda. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów postępowania oraz przepisów prawa materialnego. W procesowych podstawach skargi kasacyjnej powód wskazał: art. 325 w związku z art. 386 § 1 k.p.c.; art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c., art. 158 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 236 k.p.c. i art. 356 k.p.c. oraz art. 324 § 3 k.p.c. w związku z art. 361 k.p.c. oraz art. 3 k.p.c. i art. 232 k.p.c. Na materialnoprawną podstawę skargi kasacyjnej powoda składają się przepisy: art. 26 ust. 2 w związku z art. 27 ust. 4 i u st. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 50, poz. 331, dalej jako ustawa); art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy; art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy w związku z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy w związku z art. 7 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy w związku z art. 6 ust. 2 i art. 7 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz art. 111 ustawy.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powód powołał się na występowanie w sprawie sześciu następujących zagadnień prawnych: 1) od jakiego terminu biegnie dla pozwanego Prezesa Urzędu dwutygodniowy termin do wniesienia odpowiedzi na odwołanie przedsiębiorcy (art. 479¹⁴ § 1 i 2 w związku z art. 479^{1a} k.p.c.); 2) w jaki sposób następuje wykorzystywanie przez Sąd w postępowaniu, o którym stanowią przepisy art. 479²⁸ - art. 479³⁵ k.p.c. materiału zgromadzonego w toku postępowania administracyjnego prowadzonego przez Prezesa Urzędu, czy w toku takiego postępowania sądowego wymagane jest wydanie przez Sąd postanowienie dowodowe w odniesieniu do dokumentów zgromadzonych w postępowaniu administracyjnym; 3) czy sądy orzekające w postępowaniach prowadzonych na podstawie art. 479²⁸ - art. 479³⁵ k.p.c. są związane wnioskiem przedsiębiorcy o uchylenie lub zmianę decyzji w całości lub w części; 4) czy Sąd Okręgowy w postępowaniu w sprawach z zakresu ochrony konkurencji może przeprowadzić w całości postępowanie dowodowe z urzędu (art. 232 zd. 2 k.p.c.); 5) czy na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy karalne są tylko

praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, czy także zachowania zagrażające zbiorowym interesom konsumentów; 6) czy praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów (art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy) aby być czynem sankcjonowanym karą pieniężną z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy musi być czynem karygodnym, to jest czynem społecznie niebezpiecznym, a zatem czy czyn (praktyka) nie będący społecznie niebezpieczny (lub będący społecznie niebezpiecznym w stopniu znikomym) jest takim deliktem administracyjnym zagrożonym sankcją administracyjną w postaci kary pieniężnej?

Prezes Urzędu w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi powoda do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna powoda nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Pierwsze trzy zagadnienia prawne sformułowane w skardze powoda nie stanowią istotnego zagadnienia prawnego sprawy w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., ze względu na wyznaczony przez powoda zakres jej rozpoznania przez Sąd Najwyższy. Orzekając w postępowaniu kasacyjnym jako sąd prawa, Sąd Najwyższy jest związany podstawami skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Oznacza to, że aby przyjąć skargę kasacyjną do rozpoznania ze względu na występowanie w niej istotnego zagadnienia prawnego, wstępnym warunkiem, jaki musi być spełniony jest to, by przepisy stanowiące podstawę dla sformułowania zagadnienia prawnego zawarte były także w podstawach skargi kasacyjnej. W przeciwnym razie Sąd Najwyższy, rozpoznając merytorycznie wniesioną skargę, nie będzie mógł rozstrzygnąć przedstawionego we wniosku problemu prawnego, jako że nie będzie on objęty zarzutami kasacyjnymi. Tymczasem przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, na podstawie których powód sformułował trzy pierwsze zagadnienia prawne, nie składają się na procesową podstawę skargi kasacyjnej.

Czwarte zagadnienie prawne powód formułuje na podstawie poglądu wyrażonego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym „nie ma

przeszkód do wykorzystania przez Sąd Okręgowy materiału dowodowego zebranego w postępowaniu przed pozwanym [Prezesem Urzędu], skoro postępowanie to służy zebraniu przez organ odpowiednich dowodów i przygotowaniu merytorycznego rozstrzygnięcia, a podstawę rozstrzygnięcia Sądu powinien stanowić materiał dowodowy zebrany przed sądem, przy czym może składać się na niego także materiał zebrany w toku postępowania przed organem”. W konsekwencji Sąd Apelacyjny uznał, że „oparcie rozstrzygnięcia SOKiK o dowody zebrane w postępowaniu administracyjnym nie stanowi o ich przeprowadzeniu z urzędu, jak też możliwe jest ich wykorzystanie także przy braku stosownego postanowienia dowodowego”. Stanowisko to jest zgodne z zapatrywaniami wyrażonymi w uzasadnieniach wyroków Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2011 r., III SK 52/10 oraz z dnia 13 lipca 2012 r., III SK 44/11.

Dwa ostatnie zagadnienia prawne, sformułowane na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy w związku z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy dotyczą w zasadzie tego samego problemu prawnego: czy możliwe jest nałożenie kary pieniężnej na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy w przypadku dopuszczenia się przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy, gdy z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych i ich oceny prawnej wynika, że stosowana przez przedsiębiorcę praktyka stanowiła – jak przyjął Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku – „jedynie zagrożenie zbiorowych interesów konsumentów”. Szóste zagadnienie prawne, w którym powód akcentuje poziom społecznej szkodliwości praktyki w kontekście podlegania karze pieniężnej z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy bazuje bowiem na tym samym, powołanym powyżej, fragmencie uzasadnienia zaskarżonego wyroku, co zagadnienie piąte.

Sformułowany przez powoda na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy problem prawny objęty dwoma ostatnimi zagadnieniami prawnymi wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie znajduje oparcia w treści obu przepisów.

Jak trafnie przyjął Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, okoliczność, że stwierdzona w danej sprawie praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów jedynie zagraża tym interesom pozostaje bez znaczenia dla bytu samej praktyki. W niniejszej sprawie powodowi zarzucono dopuszczenie się

praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegające na stosowaniu niedozwolonego postanowienia w wykorzystywanym przez powoda wzorcu. Dla bytu tej praktyki istotne jest, czy przedsiębiorca posługuje się w obrocie konsumenckim wzorcem zawierającym takie postanowienie. Na tym polega stosowanie postanowień wzorców umów w rozumieniu art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy. Dla stwierdzenia stosowania tej praktyki nie ma znaczenia, czy przedsiębiorca faktycznie korzysta z uprawnień przysługujących mu na podstawie takiego postanowienia. Z kolei przepis art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy przyznaje Prezesowi Urzędu kompetencję do nałożenia na przedsiębiorcę karę pieniężną, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Okoliczność, że zachowanie powoda stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów poprzez stworzenie dla tych interesów stanu zagrożenia, który w świetle poczynionych w sprawie ustaleń nie zmaterializował się, nie ma znaczenia dla wykładni i stosowania samego art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy. Przepis ten przyznaje Prezesowi Urzędu uznaniowe uprawnienie do nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej za wymienione w jego treści naruszenia przepisów ustawy.

Korzystanie z tej kompetencji przez Prezesa Urzędu podlega kontroli sądowej, jednakże podstawy prawnej dla jej dokonywania nie dostarcza sam przepis art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy. Skoro bowiem zgodnie z jego treścią Prezes Urzędu „może nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną”, przepis ten nie stwarza dla organu ochrony konkurencji żadnej bariery przed skorzystaniem z przysługującej mu kompetencji, jeżeli tylko organ stwierdzi w wyniku przeprowadzonego postępowania, że zachowanie przedsiębiorcy jest stosowaniem praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy. Przepisem, który w okolicznościach niniejszej sprawy mógłby stanowić podstawę dla weryfikacji celowości skorzystania przez Prezesa Urzędu z kompetencji wynikającej z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy, jest art. 1 ustawy, który nie został jednak powołany w treści zagadnienia prawnego ani podstawach kasacyjnych. Przesłanka interesu publicznego z art. 1 ustawy pełni bowiem funkcję korekcyjną. Funkcja ta pozwala na weryfikację przez Sąd rozpoznający odwołanie celowości interwencji Prezesa Urzędu w danej sprawie oraz zasadności zastosowanych przez organ

ochrony konsumentów środków. Umożliwia także ocenę zasadności nałożenia kary pieniężnej, stanowiąc punkt odniesienia dla swobodnego uznania Prezesa Urzędu, przy korzystaniu z kompetencji przewidzianej w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy.

Sąd Najwyższy dostrzega występujący w niniejszej sprawie problem nałożenia przez organ ochrony konsumentów wysokiej kary pieniężnej za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy, w sytuacji gdy z ustaleń poczynionych w sprawie wynikało, że przedsiębiorca nie korzystał z uprawnień, jakie przysługiwały mu na podstawie niedozwolonego postanowienia umownego. Problem ten został dostrzeżony przez Sąd drugiej instancji, który kierując się przesłankami dotyczącymi wysokości kary pieniężnej z art. 111 ustawy obniżył karę pieniężną z kwoty 993.597 zł do kwoty 500.000 zł. Jednakże zakwestionowanie samego skorzystania przez Prezesa Urzędu z kompetencji do nakładania kar pieniężnych jest możliwe wyłącznie poprzez przesłankę interesu publicznego, który Prezes Urzędu ma obowiązek uwzględniać przy korzystaniu ze wszystkich przysługujących mu kompetencji.

Mając powyższe na uwadze, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 12 ust. 4 w związku z § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.